

Trst, julij 1926.

Fran Žgur:

Jezus na polju.

*V polje držijo gladke stezice,
klasje se ziblje zlate pšenice.*

*V brda pa trda pot se tam črta,
roža tam raste mi — vinska trta.*

*Veter pšenico zlato ziblje,
sanja pšenica, sanje ugiblje...*

*Šel je pod jutro Jezus na polje,
in blagoslovil zlate ga volje:*

*Rasti pšeničica, rasti lepo,
znamenje k časti, moje Telo;*

*gladne nasiti in žejne Resnice
zrnje življenja, — jasno ti lice!*

*K trti zavije — pravi gospod:
„Rasti, napolni vinčeca sod;*

*Kapljica rdeča naj zaiskri —
znak ti življenja, moja si kri!*

*V tvojem napoju duša potrta
slavo zapoj ti, blažena trta!*

*V kapljici tvoji radost in smeh,
sveto navdušenje v čistih očeh!*

*Sladko ozira se trta na polje,
klanja pšenica zlate se volje...*

Janko Samec:

Luč.

Jasno, biserno nebó... Zlati dež vsevprek rosi
 vanj srebrna lestva pelje; in pokrije gozd in trate,
 dobri Bogec tam z rokó da povsod se zablešči
 zlati prah na zemljo melje. svet od solnčne luči zlate

Luč se vkrade še v srcé
 in prežene v njem mrakove;
 pa v njem strune zadonè,
 kot bi pele orglje nove!

Poldí Leskovec:

Pomlad je prišla...

Pomlad je prišla,	grički zeleni	gozdni ji godci
lepa kraljica.	in pisane trate —	veselo žgolijo,
Vse se ji klanja:	solnce pošilja	v travci pod grmom
nebo in zemljica,	pozdrave ji zlate,	ji zvončki zvonijo
	pesem radosti,	
	veselja in nad:	
	Zdrava kraljica,	
	zdrava pomlad!	

† Srečko Kosovel:

Žalostní deček.

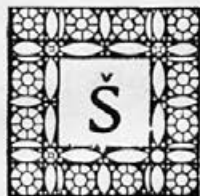
O, da bi mater imel,
 pa še tako siromašen dom,
 vrnil bi se iz mrzle tujine;
 a jaz, a jaz se vrnil ne bom.

O, da bi vsaj hišo imel,
 ali vsaj vrt, da stopim vanj,
 toda jaz sem brez vsega, brez vsega
 in zunaj je mrzel jesenski dan.

Pa pojdem mimo golih kostanjev
 in pustih njiv na samotni kraj,
 tja se vrnem, kjer mati leži,
 in me ne bo v svet nazaj.

Ivan Albreht:

Trije bratje izpod Bežigrada.

li so po svetu trije bratje izpod Bežigrada; iz kraja v kraj in vedno dalje jih je vodila pot. Dokaj časa so hodili in se niso naveličali popotovanja, čeprav jih je marsikdaj grizel mraz in mučila vročina. Često jih je nadlegoval glad ali trpinčila žeja, še veter jim je delal nadlego in dež jih je včasih premočil do kože, vendar so hodili vedno dalje, dokler niso prišli do samotne krčme, kjer so se vstavliali vozniki, trgovci in krošnjari, ki jih je bila na potu prežgodaj zalotila noč. Trije bratje so tedaj zavili v gostilno in so poslušali ljudje, kaj se pomenkujejo med seboj.

Star voznik je vzdihoval:

«Slabi so naši časi, slabi. Kakor vozarim in kakor se trudim noč in dan, nikoli mi ne ostane toliko, da bi si mogel s prihranki privoščiti par dni počitka».

Vsi so mu prikimovali, a suhljat krošnjar je odgovarjal:

«Res je nam vsem hudo in res bi tudi lahko bilo dobro tistemu, ki bi vedel, kje stoji gora, silna pečina Bežigrad. Pred njo je kotlina, polna peska in skalovja, poraslega zgolj s strupenimi zelišči, tako strupenimi, da en sam njihov list lahko vzame človeku življenje. Iz kotline izvira prav nasproti Bežigrada studenec, ki drvi po skalovju v dolino in potlej po ravnini naravnost v reko Dravo. Kdor bi šel in bi kopal v ta pesek tri čevlje v širino in sedem v globino, ej, lepo bi njemu bilo življenje! Izkopal bi kepo zlata, tako kepo, da bi si lahko sezidal kar sedem gradov. Ali kaj vse to meni, revežu neukemu, ko ne vem niti kje je reka Drava, niti kje pečina Bežigrad?!»

Tako je pravil in tožil krošnjar, a trije bratje so se spogledali. Brž so še poravnali svoj račun pri krčmarju in so odšli.

«Sta slišala?» je dejal zunaj najstarejši.

«Sreča nas išče», je pripomnil drugi, najmlajši pa je samo silil na pot.

«V krčmi», je dejal, «je mnogo ljudi, ki gotovo niso tako kratke pameti, da bi ne vedeli, kje je Bežigrad. Ako je slišal kak tak, se mogoče po bližnjicah napoti tjakaj in nas lahko prehiti. Zato je škoda vsake minute, ki bi jo izgubili po nepotrebnem».

Svet najmlajšega je bil obema všeč in vsi skupaj so hiteli naravnost proti Bežigradu, kolikor so jih nesle noge. Spotoma nalete na velikanskega orla, ki je ranjen počival na skali kraj pota.

«Dajte, prijatelji, pomagajte mi v nadlogi!» je prosil orel.
«Povem vam, da vam ne bo žal».

«Nimamo časa», je odvrnil najstarejši, pa so šli dalje.

Gredo, gredo tri dni in tri noči, in srečajo kačo, ki se je plazila preko ceste.

«Dajte, prijatelji, pomagajte mi v nadlogi!» je prosila kača.
«Zakleta sem deklica».

«Kdor te je zaklel, naj te še reši!» je odgovoril drugi brat, pa so šli dalje.

Gredo, gredo spet tri dni in tri noči, dokler ne srečajo gosposkega človeka.

«Kdo sem jaz, popotni ljudje, kaj se vam zdi?» jih ogovori neznanec in stopi prednje.

«Vrag vedi», se oglasi najmlajši brat in vsi trije bušijo v smeh. Tudi neznanec se zasmee in zakriči za odhajajočimi:

«Saj ve!»

Bratje se niti ne zmenijo zanj, ampak gredo spet tri dni in tri noči, dokler ne pridejo pred Bežigrad.

Bilo je baš na kresni večer in krog in krog po vrhah so plamteli kresovi. Trije bratje se hitro lotijo dela, kopljejo tri čevlje v širino in sedem v globino, dokler jim ogromna kepa zlata ne zasveti nasproti. S silnim naporom jo dvignejo in zavalijo čisto k studencu, da je odsevala njena jasna površina z vodne gladine.

«Malo bi se oddahnili», pravi zdaj najstarejši, «kresni večer je nocoj. V svoji sreči lahko tudi mi zakurimo kres in si povrhu še skuhamo kaj za priboljšek. Pojdita in prinesita drv in dračja, jaz pa ostanem med tem tu pri zlatu».

Brata sta bila zadovoljna in sta odšla. Ko je bil najstarejši sam, je premišljeval:

«Res je velika ta kepa zlata, toda kaj, ko jo bo treba deliti na troje!»

Ko se vrmeta brata, reče spet drugi:

«Ako že zanetimo kres, dajmo poštenega! Pojdita še vidva enkrat po kurivo, jaz pa bom čuval zlato!»

Najstarejši je odšel z najmlajšim, srednji pa je premišljeval:

«Res je velika ta kepa zlata, ali kaj, ko jo bo treba deliti na troje!»

Ko sta se vrnila brata, se oglasi še najmlajši:

«Da ne bo nobeden prikrajšan, pojdita zdaj po drva in suhljad še vidva, jaz pa bom varuh pri zlatu».

Brata sta odšla, najmlajšega pa so v samoti premagale iste misli kakor prva dva.

Ko so bili zopet vsi trije skupaj, so zakurili kres in so jeli kuhati ovčjo juho. Voda je že vrela, ko se je nenadoma domislil najstarejši, kaj vse je bil slišal tam v krčmi.

«Glejta tistega orla!» je pokazal z desnico v zrak. Ko sta se brata hkratu ozrla v naznačeno smer, je najstarejši z levico odtrgal s strupenega zelišča list in ga vrgel v juho.

Nekaj časa so molčali, naenkrat pa se oglasi drugi brat:

«Vidita tisto kačo!»

Brata se ozreta, drugi pa v tem hipu stori tako, kakor je bil preje naredil prvi.

Juha je bila že skoro kuhana, ko se oglasi še najmlajši:

«Ali vidita tistega gospoda? Vrag je menda!»

Brata prestrašena planeta kvišku, mlajši pa stori tako, kakor preje onadva.

Ko je bila juha kuhana, začne ponujati najstarejši brat:

«Jejta, brata, da se okrepčata nocoj! Dobro sta zaslužila večerjo!»

Brata se pogledata in se ne dotakneta jedi.

«Nikakor ne sme! Ti si najstarejši, tebi gre prvenstvo! Nisva ti ga kratila v pomanjkanju, ne bova ti ga v sreči!» sta govorila kakor eden. Drugi brat je še pripomnil:

«Jejta vidva, brata moja! Da ni bilo vaju, gotovo ne bi bil jaz sam zalezal v tisto krčmo in ne bi vedel, kaj je skritega kraj Bežigrada.»

Spet sta dva brata odklonila vabilo, najmlajši pa je še pristavil:

«Grda bi bila moja nehvaležnost, ako bi se hotel pasti sedaj le za vaju trud. Vidva sta me spremljala na tej dolgi poti, vidva sta mi pomagala po tej strmini proti Bežjigradu, vama gre plačilo! Kaj bi revež jaz, najmlajši!»

Tako so se prerekali trije bratje, ko so eden drugemu ponujali otrovano juho, v višini pa je nenadoma kriknil tisti orel, ki so ga bili ranjenega srečali med potjo. Kakor strela je šinil med nje, naravnost na kepo zlata in jo je sprožil v dolino. Spodaj je čakala tista kača in je hlastno pogoltnila kepo.

«Prvemu strup, drugemu strup, tretjemu strup, meni pa zlati kup», je sikala na vse strani in je jezno otepavala z repom krog sebe. Nazadnje je treščilo in zagrmelo. Črno je bušilo po dolini, črno je hušnilo mimo treh bratov kakor sam samcat rogatec.

Bratje so onemeli v grozi in se niso upali ganiti z mesta. Kakor prikovani so čepeli pod Bežigradom do zlate zore, ko pa se je zabelilo jutro, so se spogledali in jih je bilo silno sram. Tiho so si podali roke, tiho so prosili drug drugega odpuščanja in so se zopet odpravili revni po svetu.

Ksaver Meško :

Prvi beli las.

Čudno, čudno — še pred tednom, se mi zdi,
bili so kot oglje vsi lasje,
a kako se eden zdaj beli,
kot če med pogrebci otrok v belem gre.

Čudno, čudno — nisem bil še včeraj mlad?
Danes starec sam se sebi zdim.
Včeraj še prepoln kipečih nad,
jutri morda nem sred bledih sveč ležim.

Poprček.

Bosanska pripovedka. — Priredila M. in K.

ivela je nekdanja žena, ki ni imela otrok. V svoji osamelosti je dan in noč goreče prosila Boga, da ji da dete, pa naj si bo majhno kot poprovo zrno. Nje prošnja je bila kmalu uslišana. Dobila je dečka, ki pa v resnici ni bil večji od poprovega zrna. Žena je bila zelo srečna ter ni spočetka v svoji veliki ljubezni niti opazila majhne postavitve svojega otročiča. Kmalu pa se je jela kazati razlika: drugi otroci so rasli, dorasli za žentev — a njeno dete, mali Poprček, vedno enak — majhen, a živ. Žena se je razžalostila ter je jokala dan in noč. Neko noč, ko je izmučena zaspala, je sanjala lepe sanje. Prikazal se ji je dobrodušen starček jo tolažil in ji prerokoval: «Tvoj sin bo še tako velik kot jablana.»

Odslej je bila zopet vesela.

Nekega dne stopi mali sinček k materi, ter ji pravi, da je sanjal sanje, v katerih mu je bilo rečeno, da je napočil zanj čas, ko mora v svet. Poprček je odšel ter je ostavil svojo žalostno mater.

Potoval je križem sveta, dokler ni nekega dne prišel na cesarski dvor. Po vrtu grede je zagledal pod nekim drevesom prelepo carjevo hčerko. Deklica je sedela pod drevesom in bridko jokala. Deček jo nagovori in jo vpraša, zakaj joče. Ko ta zapazi malega Poprčka, mu pove svojo nesrečo: Drevo, pod katerim sedi, je rodilo tri zlata jabolka. Oče je postavil njo, da jih čuva, toda iz zemlje je priletel zmaj ter jih odnesel, prvi dan eno jabolko, drugi dan drugo, a naposled še zadnje. Ona si ne upa povedati tega svojemu očetu, ki je prav za naslednji dan pozval mnogo gostov, da jim pokaže zlata jabolka. — Poprček jo tolaži in obljubi, da ji bo on prinesel jabolka nazaj, samo naj mu da dva služabnika na pot.

Napotili so se k jezeru, kjer je prebival zmaj. Poprček je kupil med potjo ovco in kos vrvi. Ovco je zaklal in jo razsekal na štiri dele ter jih strpal v torbo. Dospevši do jezera, je prihrdil vrv za neki kamen ter ukazal slugama, naj ga spustita v globino. Ko se pa vrv zaziblje, naj ga potegneta zopet na površje. Slugi sta spustili junačka v globino.

Na dnu jezera je došel Poprček v lep vrt. Sredi vrta pa evo ti zmajevega gradu! Deček se napoti naravnost v grad. Tam dobi zmaja, ki je sedel pri velikem ognju ter nekaj kuhal. Ko zagleda zmaja dečka, se zaleti proti njemu. Deček urno izvleče kos mesa iz torbe ter mu ga vrže. Zmaj se pripogne in pograbi meso, a Poprček mu v tem ukrade eno jabolko. Zmaj zopet navali proti dečku, on mu vrže drugi kos mesa ter mu ukrade drugo jabolko. Ko je zmaj požrl meso, se zmaj obrne zopet proti dečku, a ta mu vrže tretji kos mesa. Medtem mu ukrade še tretje jabolko. Ko se zmaj četrtič

spusti nanj, mu vrže četrti kos mesa in pobegne. Zmaj za njim! Ko Poprček dospe do vrvi, se hitro obesi nanjo. Sluge, ki opazijo, da se je vrv zamajala, ga hitro potegnijo na površje. Potem gre k carjevi hčerki, ki se zelo razveseli zopet pridobljenih jabolk.

A kmalu je začel prihajati razljučen zmaj vsak dan na zemljo ter je zahteval dnevno za hrano po eno deklico. V carstvu je zavladovala velika žalost. V carjevem mestu so vsak dan v drugi hiši objokovali starši ljubo hčerko, bratje pa drago sestro. Ko so že vse hiše dale svoje devojke, pride vrsta tudi na carjevo hčer. Vse mesto je žalovalo za njo. Car in carica ter vse spremstvo so šli z njo do jezera, da se poslednjič od nje poslovijo. Ko spremstvo naposled tarnajoč odide, ostane deklica sama in v strahu pričakuje svojo usodo. Goreče začne moliti k Bogu, naj ji pošlje Poperčka, ki ji je prinesel jabolka od zmaja in bi jo lahko rešil.

Potovanje je medtem privedlo Poperčka zopet skozi carjevo mesto. Povsod vidi veliko žalovanje, v vsem mestu plapolajo črne zastave. Vpraša ljudi, za kom neki žalujejo, in mu povedo o žrtvah, ki jih zahteva zmaj.

Ko Poperček to izve, se hitro napoti k jezeru. Tam najde carjevo hčer, ki sedi na obrežju in joče. Poperček, ki je med tem postal velik mladenič, jo tolaži ter ji reče: «Če me vzameš za moža, te rešim!» Carična mu odvrne: «Voljna sem storiti to, ali ti mi ne moreš pomagati; eden sam je, ki me lahko reši, a tega ni tu.» «Kdo pa je ta junak?» jo vpraša on. Ona odgovori: «Res je, da je majhen kot poprovo zrno, a on bi me gotovo rešil!»

Poperček se nasmeje ter ji pove, da je on tisti, ki je med tem toliko zrasel. Pokaže ji prstan, katerega mu je dala, ko ji je prinesel jabolka od zmaja. Tedaj se carična uveri, da je on, njen rešitelj, pri njej. Poperček ji pove, da se mora odpočiti. Naj ga zaziblje in če zaspi, naj ga prebudi, kakor hitro se začne jezero gibati. Nato ji leže na krilo, a ona ga zaziblje, da zaspi.

Naenkrat se začne jezero gibati in peniti. Tedaj začne deklica jokati in solza zdrkne z njenega lepega lica na njegovo. Poperček se prebudi, skoči pokonci, vzame meč in pričakuje zmaja. Iz jezera prileze pošast, zmaj z deveterimi glavami. — Poperček skoči k njemu pa mu odseče eno glavo. Zmaj navali nanj, a junak mu odseče drugo glavo ter še ostalih sedem. Potem naprosi devo robec, odreže zmaju vseh devet jezikov ter jih zaveže vanj. Poslovi se od carične in ji reče, naj nikomur ne pove, kdo jo je rešil. Ko bo čas, pride on že ponjo.

Ko se carična vrača domov, jo sreča hudoben plemič, ki bi jo rad dobil za ženo. Ta ji zagrozi: «Ako ne boš rekla, da sem te jaz rešil, te ubijem!» Carična premisli, naposled mu obljubi, ker ji je že Poperček zapovedal molčati.

Plemič gre k jezeru ter vzame v dokaz vseh devet zmajevih glav. Ko prideta v mesto ter na dvor, nista kralj in kraljica znala, ali bi se bolj

veselila rešene hčere, ali njenega rešitelja. Zato skleneta, da se drugi dan praznuje svatba. Carična pa se naredi bolna. Čez nekoliko dni pride Poperček in izpove, kako je rešil deklico. Hudobni plemič pa trdi, da je on rešitelj. Car ne ve komu bi verjel, deklica pa ne sme vsled hudobneževih groženj izpovedati resnice. Car postavi oba pred sodišče, ki naj razsodi. Sodniki se posvetujejo, nakar izrečejo: Kdor ima dokaze, oni je pravi rešitelj. Poperček pokaže devetero jezikov — a oni devetero glav. Sodniki zopet ne vedo, komu bi verjeli. Hudobni plemič pa še laže, da se je Poperček polastil jezikov med tem ko je on spremljal carično domov, ker je pustil glave ležati ob jezeru. Nato pokaže Poperček robec, ki mu ga je dala deklica. Hudobnež pa pravi, da ga je le našel, ker ga je deklica iz strahu izgubila. Car določi nato, da ju bo sodil Bog. Zjutraj naj gresta k molitvam v cerkev, kjer ju bo pričakovala deklica. Kdor pride prvi, dobi carično za ženo. Poperček ni hotel iti v cerkev, dokler ni zazvonilo. Hudobnežu pa ni dalo srce miru. Opolnoči se je že odpravil proti cerkvi, a tedaj se je zemlja odprla ter ga požrla.

Ko zazvoni v jutru zvon, se odpravi Poperček v cerkev. Devica je že čakala nanj. Veselo se objameta in odideta na dvor. Carična izpove sedaj, da je to njen pravi rešitelj. Car pa naredi veliko svatbo. Tako postane Poperček carjev zet. Ko se veselje poleže, se napoti Poperček s svojo ženo k materi, da vidi, da je tudi on velik človek, ter se ž njim veseli njegove sreče.

~~~~~

A. Sirk: Ribji lov.

a Nemškem, pri znamenitem Hannoverškem mestu leži lepa vas, po imenu Hamelin. Blizu nje šumi široka in globoka reka Vizera in vsa pokrajina naokrog je lepa in prijazna.

Pred dobrimi petsto leti je prišla na to lepo pokrajino strašna nadloga.

Miši!

Miši so jo poplavile v velikem številu in lahko rečemo, da so bile njeni pravi gospodarji. Borile so se s psi in jih zmagale, ubijale so mačke, grizle so malo deco, spečo v zibkah, plezale so na kosilo in večerjo pri pripravljenih mizah ter so polizale vsakršno jed in so včasih pospravile tudi meso in sadje. Potem so tekale celo po posteljah, jih do dobra povsod pomazale ter niso dale prebivalcem do spanja.

Življenje v Hamelinu je postalo strašno. Nekega dne se je vse ljudstvo zbralo pri županu v posvetovalnici, kjer so se pretresovale najtežje zadeve, da bi se posvetovalo o načinu, kako se rešiti strašne nadloge. Vse mogoče pasti so se bile že preizkušale, a vselej zaman, in nihče ni več znal, česa naj se lotijo.

Ko so tako premišljali, polni strahu, ter so se skušali domisliti nečesa, kar bi pokončalo ono strašno mišjo vojsko, pa se nenadoma začuje trkanje po vratih: «Top, top, top!» — Miši so, ki silijo še sem! — vzklikne prevažno župan. In še pristavi, kot da jih hoče izzivati: — Kar naprej, kar naprej! —

Vrata so se odprla in na pragu se je pokazala čudna postava moža. Majhen je bil in suh; imel je dvoje plavih svetlih, svetlih očk in zelo tenek nos. Ni imel ne brk ne brade in njegova koža je bila vsa nagrbančena. Nosil je dolg, dolg suknjič, ki mu je segal od vratu do petá in je bil napol rdeč, napol rumen. Vsi Hamelinski občani so ga začeli začudeno motriti. Čudni možek je pristopil z resnim licem tja do prestola, na katerem je sedel župan, in je rekel:

— Jaz sem Pid, godec na piščal. Tu je (in je povlekel izpod suknjiča piščalko, zavito v napol rdečo, napol rumeno ruto)! Znam za čarovnijo, ki prepodi vsa živa bitja pod božjim nebom, in jo uporabljam le takrat, ko je treba rešiti ljudi živalske nadloge. Če mi odštejete tisoč goldinarjev, bom rešil vašo deželo vseh miši. —

— Tisočak? — je vzkliknil župan. — Ako se vam to posreči, ne dam vam tisoč goldinarjev, ampak petdesettisoč vam jih odštejem. — In je vse ljudstvo s krikom pritrdilo.

Tedaj je Pid stopil na plano, na sredo trga. Vzel je svojo piščalko in začel gosti žalostno, tožečo pesemco. In glej! miške so začele lesti iz svojih lukenj in so šle za Pidom, ki je hodil po vasi. Majhne in velike miši, črne in sive, mlade in stare, vse so v gručah sledile Pidu. Kakor je romal naprej, tako je vrsta, ki mu je sledila, rastla in rastla. Miške-očetje in miške-matere, tete in strici, dedje in dedinje, bratranci in bratranke, sestre in bratje, cele družine so očarane od pesmi za vedno zapuščale svoje domove. Nihče se ni mogel ustavljati moči godbe. Ona je pravila njihovim mišjim srcem z glasom, polnim najlepših obljub: — Oh, sledite mi, sledite mi! Tam doli so neizmerne zaloge svežega sira, velike posode najslajšega sadja, ogromne steklenice presladkega, presladkega olja —

Vse miši pa so romale, romale, romale... In, glej. Pid je došel do brega velike reke Vizere! Stopil je komaj z eno nogo v vodo, kažoč, kot da hoče še naprej in je sviral še bolj močno na piščalko. In vse miši, štrbunk! so ena za drugo popadale v vodo. Velike in male miši, bele in črne, mlade in stare, matere, očetje, tete, strici, bratranci, bratje in sestre, vsi so utonili v reki, namesto da bi našli sveže hlebe sira, posode sadja in sladko, presladko olje...

Ne moreš popisati radosti prebivalcev Hamelina, ko so bili končno rešeni miši. Začeli so plesati in peti od veselja, in so ženske osnažile hiše, da bi prešel tudi tisti sitni mišji smrad.

Pa je Pid stopil pred župana in mu dejal:

— Dajte mi zdaj moj tisočak! —

Župan je zavihal nos in odgovoril: — Tisoč goldinarjev! Takemu capinu, ki hodi po svetu, oblečen pol v rdeče, pol v rumeno? Treba mi je tisočaka za druge, važnejše stvari. Moram kupiti dobrega vina... Miške so utonile v reki in ti bi hotel tisoč goldinarjev? Ha, ha! Tu imaš, dam ti jih pedeset, kakor že morem! —

Pid se je razsrjeno obrnil in zakričal: — Vi se šalite z menoj! Bom pa zapiskal drugače na piščal in se še pokesate, da niste držali obljube! —

— Piskaj, kakor hočeš! — je odvrnil župan in zmajal z rameni. In vse ljudstvo je temu pritrdilo.

Tedaj je Pid vzel zopet svojo dolgo piščalko in je zapiskal par tako sladkih glasov, kot jih dotlej ni bil igral še nikdo. In so takrat vsi otroci, od dveh do desetih let, s svetlimi očmi in rdečimi lički, s črnimi in plavimi lasmi ter z zobki ko biseri, stopili iz svojih hiš ter so hitro odšli za Pidom. Zastonj so jih očetje in matere ter vsi sorodniki skušali pridržati; iztrgali so se jim iz rok in šli za čarobno močjo tiste pesmi. Ona jim je pela o velikih tratah, polnih cvetja, kjer se bodo lahko igrali v prostosti in tudi o drugih rečeh, ki so si jih želeli. Prebivalci Hamelina so bili vsi pobiti od žalosti, ko so videli bežati od sebe nepovratno in za vedno svoje male ljubljence. Klicali so jih zastonj z najslajšimi imeni, iztegajoč za njimi roke. Otroci, očarani od pesmi, so vedno sledili Pidu z brzimi koraki in so prispeli do velike gore. V njej so se odprla vrata in so utonili v njih, da jih starši niso videli nikoli več. Potem so prešli goro in so dospeli na drugo stran, in sledeč vedno Pidu, so prišli v daljno, daljno deželo, kjer so zrastli in srečno živeli. Njihovi starši in sorodniki pa so živeli nesrečno, ker so bili zgubili svoje drage, ko niso hoteli odšteti Pidu obljubljenega denarja.

Fran Žgur:

Mrak.

Mehka je zavesa skana,
v mraku tajnosti prozorna —
Pada v prvi sèn poljana,
mati potniku zgovorna...
Ena zvezda, — zvezdic predhodnica,
sije v mrak nam iz višine;
Božjega krilatca perutnica,
nese glas zvona iz temne line —
Tiše, bolj in bolj globoko
diha plan, polje široko...
Božji duh pod nebom šviga,
luno, zvezdice prižiga —
skozi okna, skozi duri
pride k zibki v pozni uri —
stražo dolgo noč stoji,
riše v dušo rajske sni...

Hlapec Jernej in otrok.

Štirideset let je služil Jernej za hlapca. Ko ni bil več sposoben za delo, so ga Sitarjevi zapodili, in Jernej je šel iskat — pravice. Tudi gručo otrok je povprašal, naj razsodijo, če so prav ravnali ž njim. Otroci pa so ga začeli kamenjati in so ga ranili do krvi. Nato so se razbežali.

Le majhen kodrolašček je pribežal k Jerneju. Jokal je in se tresel in objel starčevo koleno.

Hlapcu Jerneju se je obraz zjasnil in oči so mu zablestele.

«O blagoslovljen, otrok,» je jecjal, «ti moj usmiljeni sodnik! Ti edini si občutil krivico, ti edini!»

Prišla je mati in vzela otroka v naročje. Dete je skrilo obraz na njene prsi in jokalo in vzdihalo: «Mama, mama, mama.»

(Po Cankarjevem «Hlapcu Jerneju in njegovi pravici»).

Fran Eržen:

Velíki prijatelj življenja.

IV. Gimnastika.*

Mens sana in corpore sano (Zdrava duša
v zdravem telesu). Juvenal.

*

Gimnastična vaja je in učinkuje kot moli-
tev. Ona krepi telo in dušo. Surén.

Ni uspešnejšega in boljšega sredstva za ohranitev in utrditev zdravja, nego je gimnastika. Z redno gimnastiko ohranimo telo čvrsto in prožno do visoke starosti; ona nam služi v to, da krepimo notranje organe, namreč **srce** in **pljuča**, ki so najvažnejši za naše zdravje.

Največji vpliv ima gimnastika na mišičevje, ki je pogoj vsakega gibanja. Mišice dajejo telesu prožnost in trdnost, mišice nam omogočujejo, da stojimo pokoncu, da se premikamo itd. Okostje pa daje telesu značilne poteze. Že po hoji spoznamo gimnasta; njegovo telo se drži krepko, ne leseno, tudi ne leno, njegovi udje pa so razviti sorazmerno.

O blagodejnem vplivu redne gimnastike se vsakdo lahko sam prepriča. Že po nekoliko tednih postanemo čisto drugačni. Vsled vežbanja bomo dobili popolnoma drugačen nastop in drugačno držanje. Jed nam bo boljše dišala, spanje nam postane trdnjejše; koža bolj napeta, zlasti se ta izprememba opazi na licu, ki dobi bolj svežo barvo. Vsled vežbanja z gimnastiko bo naše telo ojačeno, gibčno in čvrsto; okornost in neokretnost se izgubita. Še le ko je postalo vse telo res krepko, tedaj smo vsled tega tudi zdravi, in če smo zdravi, smo lepi. Lepota ni torej — znak, temveč izraz sam na sebi za zdravje in moč. Umevno, da tu ni govora v lepoti obraznih črt ali pa o nebitveni moči rok. Kaj nam koristi, če ima veriga nekaj izredno močnih členkov, če so pa drugi popolnoma slabi. Napačno je imenovati človeka močnega, samo zato, ker je mišičevje rok posebno močno, medtem ko so morda nositelji življenjske moči, mišičevje okoli trupa in notranji organi slabi. Ne more se reči, da bi bili rokoborci bogve kako lepo zraščeni; pa tudi trdnost njihovega zdravja ni velika. Zlasti trpi skladnost telesnih oblik, ako se napenjajo le nekatere skupine mišic, med tem ko se druge zanemarjajo. Ljudje imajo napačno mnenje o lepoti; mislijo, da je lepota odvisna od obraznih črt ali pa, od barve oči, kar se tako lahko trajno menja. Pravo in dragoceno lepoto, **katero si lahko vsakdo pridobi**, pa izpregledajo. In vendar so **sveža barva, jasen pogled, napeta koža**, reči, ki se pokažejo pri rednem vežbanju gimnastičnih vaj in ki dajo še celo pri najbolj nepravilnih potezah gotovo lepoto.

Še do danes velja antični moški tip s širokimi pleči, z drobnimi kolki in nežnimi udi kot **vzor**. Izredno močne in mišičaste, pa istočasno tudi lične, hitre in vztrajne, tako kažejo klasični umetniki junaške postave. Primerjaj znamenite starogrške kipe: **Apoxymenes, Doriophoros, Belvederski Apolo** i. dr. Po šolah, telovadnicah in društvih bi morale biti obešene slike najlepših antičnih kipov in postaviti bi morali posnetke v naravni velikosti, da se oko na tem privadi, razumeti popolne forme, da se prisili ogledovalec dostojno ceniti lepoto oblike in dajati mladini ideale, po katerih naj se izobrazi.

* Od grške besede *gimnos* = nagol; *gimnastika* = telovadba.

Telo, ki se dnevno ne vežba od znotraj in zunaj, ter se ne giblje, razpada, t. j. postane pred časom slabo in «staro». Naj ne mine dan, ne da bi — četudi samo za kratek čas — krepko vežbal vsako mišico, vsak organ vsega telesa. Prestanek je tu kakor v vsej naravi protireden in prinese hiravost in zgodnjo smrt. **Gibanje je življenje** in večja životno moč do pravičnega, poznega konca življenja. Priroda sama nas priganja, da se pridno gibljemo. Pogledjmo otroka, kako težko mu je sedeti mirno. Če smo sedeli nekaj ur nepremično, kako nam dobro dé, če se moremo malo prehoditi; ali pa zjutraj, kako si stegujemo roke, ki so za čas nočnega počitka pogrešali vsakršno gibanje.

Najbolj primeren čas je vežbanje gimnastičnih vaj je zjutraj. Jutranja gimnastika nam da za ves dan povišan občutek moči. Vsakdo lahko vstane četrť ure prej. **Vsakdanja gimnastika mora biti neločljiv del naše jutranje toalete.** Gimnastične vaje more vežbati z isto koristjo najubožnejši kakor tudi najbogatejši, telesno šibak kakor atlet, mlad kakor star, **deklica kakor deček**, moški kakor ženska, skratka vsakdo od 6.—80. leta. Priporočljivo je iz zdravstvenih in estetičnih vaj pri nagem telesu (običaj starih Grkov!) po možnosti **pred zrcalom.** Spočetka ne vadi v mrazu!

Krepiti svoje mišičevje, je dolžnost vsakega človeka, ki hoče ohraniti ljubo zdravje in dočakati visoko starost. Tej zdravstveni zahtevi zadosti lahko vsakdo s tem, da telovadi **redno vsak dan samo 5 minut** doma na svojem stanovanju v svežem zraku (okna odprta!) Za tako jutranjo gimnastiko ni treba **nobenih telovadnih orodij**, le nekaj dobre volje. Najbolj znane in najbolj razširjene po vsem svetu so **Müllerjeve vaje**** in sicer: I. vaja: Počasni gibi napetih nog. — II. vaja: Počasni predklon in zaklon. — III. vaja: Počasni odklon na levo in desno. — IV. vaja: Počasno sukanje trupa. — V. vaja: Počasno čepenje. — VI. vaja: Hitri gibi napetih nog. — VII. vaja: Hitri predklon in zaklon. — VIII. vaja: Hitri odklon na levo in desno. — IX. vaja: Hitro sukanje trupa. — X. vaja: Hitri gibi nog s krčenjem in suvanjem, upogibanjem in proženjem.

Jutranja gimnastika mora biti neločljivo družena z vodno kopeljo in frotiranjem (drgnjenjem.) Vaje frotiranja so znanstveno-gimnastični gibi spojeni z glajenjem ali drgnjenjem kože, pri čemer se z notranjo stran roke vse površje telesa temeljito in sistematično polira (lika.)

Poleg gimnastičnih vaj se priporoča pol ali ena ura dnevnega **izprehoda** z dopolnilom **tekalnih in mladinskih iger** koncem tedna na prostem zraku.

KONEC

Viri. Pri sestavljanju sem uporabil sledeče vire: Dereani: Zdravstvena vzgoja mladine. — Homan: Higijena. — Hufeland: Makrobiotik. — Kneipp: Domači zdravnik. — Müller: Cinqe minuti per la salute; Il mio Sistema; Mein Atmungs-System; Hygienische Winke. — Surén: Gimnastik; Der Mensch und die Sonne. — Vedenik: Kako si ohranimo ljubo zdravje. — «Zdravje» i. dr. revije. — F. E.

) Glej knjigo **L. T. Müller: Cinqe minuti per la salute (stane 6.—lir). Knjiga je prestavljena v 25 jezikov.

Fran Žgur :

✠ Srečku Kosovelu

Ti, ki spoznaval bolj in bolj
pličk pesem, kras si cvetja,
šumenje žit, kras naših polj,
src nežnih razodetja —

Ti, ki si se napotil smel
do pesmi našega svetišča —
Kot Ikar si zadet od blišča
pal v grob — —

Zakaj, zakaj, o Kosovel? —

Duha Ti Bog je dal perot
in srce božjo grèdo —
šla pesem Tvoja do sirot
z zvonečo je besedo...

Zdaj zro oči nam v prazen čas,
glej, noč je v temno vlečko
zagnila obraz Ti, Srečko —
Zakaj?

Drhteče strune plaka glas...

Srečko Kosovel je bil rojen l. 1904 v Sežani na Krasu. Po dovršenih šolah je študiral na vseučilišču v Ljubljani. Tu je zbolel na prehlajenju. Povrnil se je na dom v Tomaj, kjer se je bolezen poslabšala in po treh mesecih trpljenja uničila mlado življenje, 27. maja t. l.

Srečko Kosovel je tudi bravcem »Novega roda« znan kot pesnik. Tudi ta številka ima še eno njegovo pesem. Razen pesmi pa je pisal sestavke, v katerih se je pokazal bojevnik za boljšega človeka in pravičnejši red. Škoda njegove moči, ki jo je objel grob!

Z R N A.

Gologlav.

Eden najvažnejših delov človeškega telesa je — glava. Moramo jo torej skrbno negovati in jo okrepiti v vsakem oziru. Zasluži pač, da pazimo na njo. Ta pažnja obstoji tudi v tem, da hodimo gologlavi. Na ta način privoščimo glavi prijetno zračno kopel, s katero olajšamo delo krvi, ki že itak sili zmeraj v glavo. — Nekateri mislijo, da je gorkota solčnih žarkov škodljiva. To pa je samo domišljevanje. Znano je, da prenesejo zamorci gologlavi ekvatorjevo (ravnikovo) sonce izborna. Zato pa gojijo vsi narodi, ki bivajo pod vročim solncem, lasje z veliko skrbjo in jih puščajo dolge. Ni torej pametno, da jih strižemo na kratko, zakaj najboljša zaščita zoper solnčarico so gosti in dolgi lasje. Ker so lasje slab prevodnik toplote, ščitijo istotako pred vročino in solničnimi žarki kakor pred mrazom. Le ušesa potrebujejo v ostrem mrazu nekaj pokrivala. Sicer pa so same prazne besede, če se reče, da pokrivalo greje. Pokrivala ovirajo pravilno zračenje glave. Ozka pokrivala pa s svojim robom pritiskajo kožo. Pod takim pokrivalom je neprestano vlažna gorkota, ki je nadležnejša, kot pa če sije sonce na odkrito glavo. — Tudi deževnica ne škodi lasem, bolj škodi pot, ki se nabira pod gostim, težkim pokrivalom. Nek higienik je mnenja, da je deževnica za lasje in poglavno kožo boljše kot vse umetne in druge vode za lasje. Nadalje ne odvzame deževnica lasem toliko maščobe kot slana voda. Mastni lasje so znak zdravja. Sicer pa imamo dežnik, ki nas brani proti dežju. Učencem neke šole («Blue Coat schools») v Londonu je od strani ustanovitelja po nekem ukazu **prepovedano nositi**

pokrivalo, popolnoma vse eno, ali je vreme lepo ali slabo. Ti mladiči sploh nimajo nobenega pokrivala. Pri vseh panogah telesnih vaj, kjer se kmalu spotimo, je docela zavreči, da bi imeli kaj na glavi. — Naša navada bodi torej odslej **hoditi gologlavi**. Kdor bo tako nepretrgoma ravnal, bo čutil kmalu blagodejen vpliv.

Obisti in alkohol.

Obisti ali ledvice imajo obliko fižola in ležijo ob zgornjih ledvenih vretencih. Njihovo opravilo je, da izločujejo iz krvi vodo, nekatere neraztopne soli in druge nerabne in škodljive snovi. Razni strupi, ki pridejo s pokvarjeno hrano ali s škodljivimi pijačami v kri, zelo škodujejo obistim; posebno pa jim škoduje alkohol. Obisti izločujejo iz telesa strupen alkohol, kolikor morejo in dokler morejo. Pri pivcu, ki vživa alkoholne pijače neprestano, začne obisti krvaveti in če to traja mesece in leta, se vnamejo, zbolijo. Bolne obisti ali odebele ali pa se skrčijo in strdijo; napravi se kamen. Take obisti potem ne morejo več opravljati svoje naloge.

Ker bolne obisti ne morejo več izločevati iz krvi strupenih snovi, se te naberejo v krvi in pri takem bolniku se pojavijo znaki zastrupljenja, namreč glavobol in bljuvanje. Zdravnik dr. Novotny trdi, da je tudi vnetje mrežnice, v kateri se razprostira vidni živec, in popolno oslepljenje lahko posledica bolnih obisti. Istega mnenja je tudi zdravnik dr. Deneffe, ki piše, da pozna več tisoč slepcev, ki so oslepelii vsled žganja. Pivce, ki so se vdali alkoholnim pijačam in so vsled tega zboleli na obistih, mučijo tudi grozni krči in deliriji ter počasi hiraajo, dokler ne umrjejo v hudih bolečinah.

KOTIČEK.

Mladostni svet.

Oj, — mladostni svet,
ves s cvetjem si odeti
Ne poznaš skrbi,
poznaš ne žalosti.

A leta pridejo
in koj odidejo
in cvet mladostnih lic
izginja kakor svit.

Zato raduj se, o mladina,
dokler še čas imaš!
Ko solnce izgine,
izgine mladost — vse mine.

Lidija Kapun,
Prosek.

Šmarnice.

Maj, prelepi maj
prišel k nam je zdaj.
Ptičke žvrgole,
cvetke nam cvete.

Bele šmarnice
so se zdramile
in v zeleni gozd
so nas zvabile.

Dečki in deklič
jih nabiramo,
na oltar Mariji
v cerkev nosimo.

Franjica Tomažič,
Sanabor.

Jutro.

Zlato je solnčece
iza gore že vstalo,
in v našo dolinico
se je pokazalo.

V rosi jutranji
se polje blesti,
vesela po trati
se pesem glasi.

Pastir že pase
na gori ovce,
orje kmet v dolini,
sin priganja vole.

Kosec na trati

že pridno kosi,
v jutranji rosi
se kosa blešči.

Vsak svoje delo
marljivo vrši,
ker kratek je dan
in ura hiti.

Pastir.

Ko zora jutranja zažari,
pastir na poljani že stoji.

Veselo uka in prepeva,
da daleč v goro odmeva.

Če prehudo pripeka solnčece,
pa pod grm tja vleže se.

Palčico vreže si
in piščalko naredi.

Ko solnce zatoni,
iz lin zvon zadoni.

Pastir pobožno prekriža se
in domov s čredo vrne se.

Ivan Babič.

Pijanček.

Kaj to drugim in meni je mar,
če pila sva skupaj ga jaz in sodar;
kaj tisto, če na semnju prodal sem voličke,
saj v hlevu imam še lepe teličke!

Čez leti dve pa spet lepi telički
postali mi bodo volički;
in te spet v semnju kdo mi bo kupil,
jaz d'narce spet tukaj bom lupil.

Tak Lukec tolaži sam sebe,
lepò domov k ženi majaje se,
toda Lukec nerodno je lazil,
nazadnje je v jarek zagazil.

Rutar Otokar, pri Sv. Jakobu.

Čebelice.

Glej čebelice, kako so pridne!
Med nabirajo po cvetju.
Glej, kako skrbje za zimo
zdaj v gorkem že poletju.
Učite se od njih, otroci,
da imeli dobre dneve
boste kdaj v svoji starosti.

Štok Ljudmila,
učenka VI. šol. leta v Divači.

Marija in Pierina.

(V škednju).

Če ta zvezek kdaj zgubim,
nazaj dobiti ga želim.
Švab moj priimek je,
Marija jaz pišem se.

V šesti razred jaz hodim,
in v tretji klopi zdaj sedim —
v sredi; a na koncu bi
sedeli radi jaz in ti.

Pri meni sediš, blizu me,
Pierina tebi je ime,
dvanajst let ali trinajst imaš,
to pa tudi ti sama znaš.

Rada se ne učiš, se ve,
smrdi ti najbrže učiti se.
Z nama gospodična se jezi
in križ ima vse leto dni.

Ljubezen do matere.

V neki vasi, prav na koncu vasi je stala nekaj borna koča. V nji sta stanovala mati in njen sinček Miroslav. Oče mu je bil že umrl. Mati mu je bila sedaj bolna. Ubogi deček ni imel ničesar, da bi dal svoji mami v okrepčilo. Dostikrat ji je Miroslav dal svoj košček kruha, ki ga je dobil pri usmiljenih ljudeh, sam pa je bil lačen. Zmeraj je prosil Boga, da mu jo ozdravi. Ko neki večer tako goreče moli, zasije nenadoma po sobi velika svetloba. Ko se deček ozre, kaj vidi? Sredi sobe stoji kraljica vil s svojim spremstvom. Prečuden blesk ji gre od dragocene krone. Miroslav se zelo vstraši. A kraljica spregovori z milim glasom: Nikar se me ne boj, Miroslav! Ničesar ti nočem. Povem ti samo, da ti bo zopet ozdravila mamica. Ti pa ji moraš prinesiti rožo življenja. Ta roža je edini pripomoček za materino zdravje. Roža življenja raste za tremi gorami, za tremi vodami, sredi silne puščave. Tam je mogočno drevo in pod njim raste roža življenja. To rožo moraš dati materi povonjati, potem ti bo cvetka izginila. Težka in trpljenja polna bo ta pot. Iti boš moral čez tri mostove. Na prvem bodo hoteli imeti za plačilo levo uho, na drugem desno roko, na tretjem levo oko. Vse to moraš dati, če hočeš iti čez mostove. Odgovori mi

sedaj! Ali ostaneš doma, ali greš po rožo življenja in prestaneš vse trpljenje, ki te bo doletelo? Oh, kraljica dobra, odgovori deček, po rožo življenja pojdem, da mi ozdravi mamica. Nato zopet pravi kraljica: Ker si se odločil na pot, imaš tukaj popotno torbo, v nji nekoliko hrane, ki jo boš rabil na poti. Za mater je tudi tukaj okrepčilna pijača. To rekši, kraljica izgine. Miroslav se še tisti večer napravi na pot. Trpljenja polna je bila za Miroslava ta pot. Iti je moral čez tri mostove. Na prvem mostu so mu odrezali levo uho, na drugem so mu odsekali desno roko, na tretjem so mu izdrl levo oko. Miroslav je rad prenašal vse to trpljenje iz ljubezni do matere. Kmalu je prišel v puščavo. Od daleč je že videl drevo. Pospešil je korake in kmalu je bil pri njem. Pod drevesom je res rastla snežnobela roža življenja. Takoj jo utrga in gre iz tega kraja. Kakor bi trenil, je sedaj vse ozelelo. Prej puščava, sedaj rodovitni travniki. Med cveticami se je sedaj vila lepa zložna steza, po kateri je hodil deček s svojo rožo življenja v torbi. Ves vesel je bil, ko je sedaj zopet imel obe ušesi, obe roki, obe očesi. Vse je zopet imel, kar je bil prej izgubil. Ptiki so ga na poti proti domu kratkočasili z lepim petjem. Ves v veselju pride v domačo vas. Toda glej čudo, na sredi vasi je stal lep grad, ki ga prej ni bilo. Miroslav ne ve, kaj to pomeni. Vaščani so zmeraj hodili gledat grad, ki je ponoči zrastel iz tal. Miroslav se zopet spomni matere, hitro steče v kočo, mati je bila v nezvesti. Brž ji da povonjati rožo življenja. Mati odpre oči in zdrava iz postelje vstane. Tedaj se odpro vrata in v sobo zopet stopi kraljica s svojimi vilami. V veselju ji žari obraz. Kraljica spregovori: Blagi deček, iz velike ljubezni do mamice si pretrpel toliko trpljenja. Mamico imaš sedaj zdravo. Za spomin sem ti postavila oni grad, ki ga vidiš tam le. Tvoj je, vsega je dovolj v njem. V njem boš s svojo materjo zadovoljno živel. Le še zana-prej je tako ljubi kakor si jo ljubil do sedaj. Ter do revežev bodi zmeraj usmiljen. Nikdar nobenega praznih rok z gradu ne pusti, da boš vedno srečen. Kmalu nato se zasliši milo vilino petje, nato izgine vse. Miroslav kmalu odide na grad. Na grad so jima prihiti nasproti služabniki, ki jih je bila kraljica vil najela. Mati Miroslavova se je od veselja zjokala. Nato sta oba zahvalila Boga za toliko srečo, ki ju je doletela. Reveži so ga zmeraj radi imeli kajti vsak je šel z gradu polnih rok. Svojo mamico je Miroslav zmeraj zelo ljubil. Zato je bil tudi srečen. Vsi so ga radi imeli. Miroslav je v sreči in zadovoljstvu s svojo ljubo materjo, živel še dolgo vrsto let.

Flander Janko, Novaki.

Ni nesreče brez sreče!

V nekem gradu je prebival kralj, ki je imel edinega sina. Žena mu je pred letom umrla, sam pa se ni hotel vnovič poročiti. Živeli so v slogi in miru, dokler se ni nekaj posebnega dogodilo.

Kaj se je dogodilo?

Če ne veste, pa poslušajte!

Bilo je v januarju, ko se nekega dne odpravi kraljevič na lov. S seboj je imel 50 poganjačev. Vlovili so že enega leva in deset jelenov, kar pridejo do globokega prepada. Začeli so metati v prepad kamenje, toda to se je vsakokrat vrnilo.

Vsi so se temu neznansko čudili.

«Kaj vraga mora biti v tem breznu?» vpraša začudeno kraljevič.

«Pojdimo pogledat!» reče eden izmed pomagačev.

«Saj res, saj res!» vpijejo drugi.

«Kdo je najbolj pogumen izmed vas?», vpraša zdaj kraljevič navzoče.

«Jaz, Veličanstvo», reče neki pomagač, Jurij po imenu.

«Če si res tako pogumen», odvrne kraljevič, «splezaj po vrvi v ta le prepad!»

«Vaše Veličanstvo, saj nimamo nobene vrvi, da bi splezal v brezno».

«Kaj noriš?» pristavi drugi pomagač, ki je stal v bližini in pokazal na vrvi, ki je bila privezana k drevesu in spuščena v prepad. Jurij se spusti v brezno. Kmalu ga obda črna tema. Spušča se po vrvi vedno nižje in nižje. Kar naenkrat mu poide vrv, in ker so mu moči pošle, pade v globočino.

Čez eno uro je ležal v neki palači na mehki postelji.

Bil je v nezavesti.

Neka ženska je prišla potihoma k njemu s krepčilnimi pijačami v roki in mu vlije par kapljic na ustnice.

Jurij se je kmalu zbudil ter začudeno gledal okrog sebe.

«Kje pa sem?» je vprašal ženo, ki mu je prinesla krepčilnih pijač.

«V kraljevi palači», odvrne žena, ki je bila sama kraljica-vdova. «Naš kralj — moj mož je umrl», reče kraljica, «sedaj boji ti kralj tega podzemeljskega kraljestva. Hočeš?»

«Oo-oo-oo-oo-oo-ooo!» je zazehal od začudenja Jurij.

Ta čas pa, ko je Jurij postal kralj, so kraljevič in ostali pomagači čakali, kdaj spleza Jurij zopet na zemljo.

Ako niso še odšli domov, čakajo še vedno nad breznom, kdaj se prikaže Jurij.

Franc Blažko,

učenec V. razreda v Lokavcu.

Naši dragi učiteljici Tončki šavli.

Žalostno je zapel zvon v pondeljek zjutraj (3. maja 1926.). Hitro se je razširila vest, da je umrla naša blaga gospodična učiteljica. Ko smo prišli v šolo, je rekel gospod učitelj, da lahko gre, kdor hoče, k pogrebu k Sv. Luciji.

V torek smo šli k pogrebu naše ljubeznive učiteljice. Ko smo prišli k Sv. Luciji, smo morali čakati, ker je bil velik dež. Ko je dež ponehal, smo šli na trg in se postavili v vrsto.

Žalosten je bil prizor, ko je pridrčal avtomobil in so prepeljali našo dobro učiteljico. Vsem se je zasolžilo oko, ko so dvignili njeno belo krsto. Vsak si je mislil: Tako mlada, pa je že morala umreti in prav sedaj, ko je bila v najlepši mladostni dobi. Imela je komaj 20 let. Pred letom je bila prišla v Lom, kjer je pričela svoje prvo poučevanje. Mesec dni je bilo, odkar ji je umrl oče in sedaj, kakor bi jo bil poklical s sabo, je umrla tudi ona... Gledali smo krsto, v kateri je bila mrtva in tiha... Poprej niti prav misliti nismo mogli, da je res umrla. A ko smo videli njeno krsto, smo bili prepričani, da je res umrla in da je ne bomo videli nikdar več, jokali smo...

Krsto so nesli na pokopališče Sv. Mavra. Pri odprtem grobu so govorili štirje. Govoril je naš gospod kurat, govorila je neka gospodična učiteljica, gospod učitelj in gospod župnik iz Sv. Lucije. Ni ga bilo človeka, ki bi se mu ne zasolžilo oko ob teh govorih.

Rajinka je imela sedem vencev. Tudi mi, šolski otroci, smo ji položili na gomilo enega, ki je bil narejen iz samih belih lilij in rdečih nagelčkov in je bil zelo velik, z napisom: «Svoji dobri učiteljici — otroci».

Bilo je dosti ljudi, dasi je bilo slabo vreme. Teh par vrstic sem napisala naši blagi gospodični Tončki v spomin.

Manfreda Marija,

učenka IV. razreda v Kanalskem Lomu.

Brezskrbni mlinar.

(Iz nemščine prevedla Miša).

Nekoč je šel kralj mimo mlinarjeve hiše, na katere durih je stalo zapisano: «Živim brez skrbi.» Kralj ukaže mlinarja pripeljati k sebi ter ga vpraša: «Kako kaj takega napišeš na vrata? Niti jaz, kralj, ne morem tega reči.» Mlinar mu odvrne: «Za sedaj je tako in tako naj tudi ostane; zato ni sile, da bi si vi, milostni kralj, to jemali k srcu.» «No», reče kralj «jutri zgodaj pridí k meni. Tedaj te bom vprašal troje. Ako boš znal odgovoriti, ti pritrdim, da živiš res brez skrbi.»

Drugo jutro pride mlinar h kralju in ta ga nagovori: «Dobro jutro, prijatelj! Kaj meniš,

kaj mislim jaz v tem trenutku?» «Vi mislite: mlinar je prišel,» odgovori mlinar.

«Prav res reče kralj, torej drugo vprašanje: kako težka je luna?» «Visokost, $\frac{4}{1}$; ako mi ne verjamete, izvolite jo stehitati.»

«In kako globoka je voda?» vpraša kralj dalje in mlinar že odgovarja: «En lučaj kamna.»

Kralj smehljaje reče: «Slišiš, mlinar, ti si pravi navihanec. Ker si z vsem tako hitro pri kraju, ni čudno, da živiš brez skrbi.» Nato ga bogato obdaruje in vse življenje sta ostala prijatelja.

Pastirček in ovce.

Nekoč je bil pastir. Ta je imel veliko čredo ovac. Nekega večera je šlo že sonce za goro, on pa je pasel še na drugi strani naralskega potoka. Bližala se je noč in on je moral gnati ovce domov. Čez potok pa je bila samo ena ozka brv, tako, da je morala iti ovca za ovco čez njo. Počakajmo, da bodo vse ovce na drugi strani, potem bode-mo pripovedovali dalje.

Škerl Rafaela,
učenka VI. raz., Barkovlje.

Pripovedka o petih fižolih.

Nekoč je živela mati vdova z enim sinom. Siromaštvo ju je tako tlačilo, da sta morala edino kravico v hlevu prodati.

Na semenjski dan pelje sin kravo na semenj. Kar sreča starčka, ki ga vpraša: «Kam, kam s kravo?» «Ej na semenj,» odgovori Janez. «Kaj, ko bi meni prodal kravo?» ga zopet ogovori starček. «I zakaj pa ne; mi boste vsaj pot prikrajšali. Koliko pa daste zanjo?» vpraša dalje Janez. «Še za svojo kožo je ne menjam, pa vendar pet fižolov dam zanjo». Janez kar ostrmi, potem pa reče: «E pa vendar boste dali več zanjo». «Vzemi fant, vzemi, boš srečen z njimi», ga sili starček. Po dogovorjenem plačilu vzame starček kravo, sin pa gre s petimi fižoli domov.

Vsa vesela ga vpraša mati, da koliko je izkupil za kravo. Nato ji sin odgovori: «Ne dosti, mati; pet fižolov sem dobil zanjo», in ji pomoli fižole. Mati misli, da se sin norčuje iz nje ter ga opomni: «Ne norčuj se iz mene». Delal se je že mrak in Janez je šel spat. Mati, vsa nejevoljna, vrže fižole skozi okno.

Ko se zjutraj Janez zbudi zagleda pred oknom pet stebel, ki so se vila tako visoko, da ni bilo videti konca. Janez se hitro obleče in hiti po steblih navzgor. Po dolgem pohodu zagleda pred seboj lepo ravnino, hišico in za hišico potoček in njive. Kar vstopi v hišo. V hiši vidi starko, ki ga nagovori: «Beži, beži od tod, ker tu prebiva velikan, ki žre krščene ljudi». Janez ji reče: «Čujte, stara mamka, ali me ne bi vi skrili?»

Starka se da preprostiti in ga skrije v peč. Kmalu na to pride velikan in zakriči: «Tukaj po človeškem mesu diši». Starka pa se zgovarja in roti, da ne ve o nobenem človeku, ki bi bil tukaj. Velikan preišče vse kote in prevrne vse kotle, a našel ni nič. V peč, kjer je bil Janez, ni pogledal. Vsedel se je za mizo in ukazal starki, naj mu prinese zlato kokljo s piščeti. Kmalu na to je velikan pri mizi zaspal.

Ko vidi Janez, da je zaspal, zleze iz peči, vzame tiho kokljo in piščeta ter odbeži z njimi.

Drugi dan je zopet prišel Janez gor. Ko je šla starka iz kuhinje za hišo, je smuknil Janez v kuhinjo in tam pod kotel.

Ko pride velikan domov, se zopet razsrdi in zakriči: «Tukaj po človeškem mesu diši». Zopet je vse pregledal, na vse zadnje je pogledal v peč, a ker ga ni bilo, se je vsedel k mizi, starki pa ukazal prinesiti gosli. Te so pred njim same svirale. Velikan se kmalu naveliča poslušati in zaspi. To vidi Janez izpod kotla, smukne ven, vzame gosli in hajdi z njimi po steblih dol. Vse bi še bilo prav, a ta šment od gosli začne kričati: «Gospod, gospod!» Velikan se prebudi in jo vdere za Janezom. Janez pa urnih nog steče v hišo, vzame sekuro in odseče debelca fižolov. Velikan je telebnil na tla in se je ubil.

Mati in Janez sta šla potem po svetu in sta srečno živela.

To pravljico nam je povedala učiteljica v šoli.

Anton Logar,
Trnovo V. raz. II. Bistrica, Kozlek.

Drevesno slavlje.

V soboto 17. mal. travna smo imeli pri nas drevesno slavlje. Bil je lep dan Ob 8. uri smo se zbrali pred šolo in nato odšli saditi borovce na grič za župno cerkvijo. Ko smo prišli na grič, je bil podoben mravljišču; vse je bilo živo učencev in učenk. Nekateri smo imeli s seboj motike, drugi sapone, Andrej pa je prinesel celo velike kramp. G. učitelj nam je povedal in pokazal, kako naj sadimo. Izkopali smo po eno, nekateri tudi po več jamic. To delo ni bilo lahko, ker je svet kamenit. Nekaterim je moral priti na pomoč Andrej s krampom, drugim so se snele motike in rovnice ali pa celo zlomile. Pri mnogih jamicah je bilo premalo zemlje ali je bila preslaba, pa smo jo prinesli iz bližnje jame, deklice kar v predpasnikih, dečki v klobukih. Nismo se spomnili, da ne bodo s tem doma zadovoljni. Okoli vsakega vsajenega drevesca smo položili tri večje kamne, da bo ostala zemlja pod njimi vlažna in bodo varovali drevesca pred burjo, ki je pri nas posebno velika. Andrej in Milan sta nekaj drevesc tudi zalila,

da bi se gotoveje prišla. Nekateri so postavili svojim drevescam posebna znamenja, da bodo vedeli, če so se njihova prišla. Ko smo vsadili vsa drevesca, smo šli na vrh griča, kjer smo peli razne pesmi. Opoldne smo šli domov veseli in zadovoljni. Večkrat bom šla gledat, kako rastejo naši borovci.

Černigoj Ivanka, Col pri Vipavi.

Učenjak in pečeno jabolko.

Neki učenjak je rad jedel pečena jabolka. Vsak dopoldne je pojedel po eno jabolko. Ko mu nekoč prinese gospodinja zopet jabolko, ga on postavi na svojo polico za knjige. Nato pride k njemu prijatelj. Potem se učenjak odstrani nekaj časa iz sobe. Ta čas pa prijatelj poje jabolko. Ko učenjak zapazi, da ni jabolka, ga išče po vsej hiši. Potem si učenjak izmisli zvijačo in reče:

«Zaradi nekega poizkusa sem jabolko zastrupil. Kdor ga je pojedel, naj hitro pove, da ne umre radi hudega strupa». Tedaj pa reče prijatelj: «Prosim, rešite me, jaz sem pojedel jabolko. Tako se je izdal. Potem pa pove učenjak, da jabolko ni bilo zastrupljeno.

To povest mi je povedala moja mama.

Župančič Andrej.

Cenjeni g. urednik!

Kmalu izide zadnja številka «Novega roda», letošnjega letnika. Prejšnje letnike «Novega roda» sem dal vezati, kakor bom dal tudi letošnjega. Potem pa romajo zmeraj iz roke v roko. Za «Novi rod» se zmeraj bolj zanimajo. Jaz bom ostal tudi v prihodnje zvest naročnik «Novega roda».

Pozdrav! Janko Flander, Novaki.

Rešitev ugank iz 9. štev. Novega roda:

I. Račun.

Kupec je Slovenec

(Številke v računu povedo, katero črko vzemi iz zraven stoječe besede).

III. Grb

Ljubo doma, kdor ga ima.

V. Istopisnica. IV. Računska uganka.

k	o	s
o	k	o
s	o	d

888

88

8

8

8

1000

Vse so rešili:

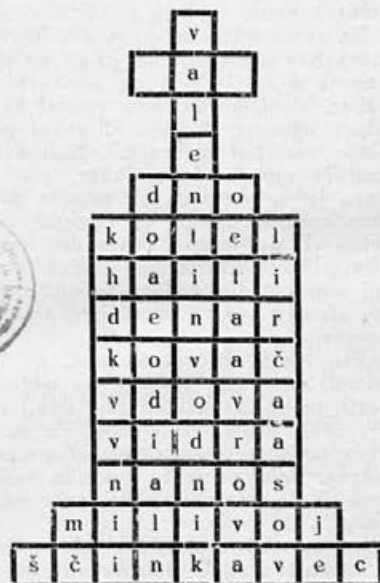
Trst: Vlasta in Samo Čermelj, Oskar Šonc, France Sosič, Rutar Otakar, Danilo Turk. — Novaki: Janko in Marica Flander. — Postojna: Milavec Dušan, Jager Filipina. — Vojsko: Likar Julita in Pavla. — Barkovlje: Simonič Henrik.

Deloma so rešili:

Trst: Stanislav Tomažič, Josip Piccoli, Pregarc Darinka, Sedmak Sonja, Kerže Nada. — Košana: Rebec Karl.

Izžrebana: Jager Filipina.

II. Spomenik.

Po sredi: Valentin Vodnik.

«NOVI ROD» izhaja vsak šolski mesec in stane letno 10 L. - Poedina številka po 1 L. Uredništvo in uprava: Trst - Trieste, Via Udine št. 35, III. - Odgovorni urednik: Pahor Josip. - Izdaja «Zveza slov. učil. društev» v Trstu. - Tiska Tiskarna «Edinosli» v Trstu.